

Inhoud

LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN	13
INLEIDING	15
DEEL I. REDENEREN	21
<hr/>	
Inleiding	21
Titel I. Cognitieve achtergrond	22
Hoofdstuk 1. De mens als dier met sterke cognitieve capaciteiten	22
Hoofdstuk 2. Systeem 1- en Systeem 2-denken	25
Afdeling 1. Algemeen kader	26
Afdeling 2. Ter verduidelijking: twee testen en een filmpje	30
Hoofdstuk 3. Het brein als verbandenleggende machine	33
Inleiding	33
Afdeling 1. Voorwaardelijke verbanden (als... dan...)	38
Afdeling 2. Via-verbanden (metonymieën)	38
Afdeling 3. Causale verbanden	41
Afdeling 4. Als-het-ware verbanden (metaforen)	47
Titel II. Bouwstenen van redeneringen	49
Hoofdstuk 1. Basisbegrippen	49
Hoofdstuk 2. Soorten voorwaarden	54
Hoofdstuk 3. Enkele symbolen	60
Hoofdstuk 4. Formalisering van natuurlijke taal	67
Afdeling 1. Het werkwoord ‘moeten’	68
Afdeling 2. Het voegwoord ‘tenzij’	69
Afdeling 3. De voegwoorden ‘mits’ en ‘vermits’	72

Titel III. Soorten redeneringen	72
Hoofdstuk 1. Deductief redeneren	73
Hoofdstuk 2. Inductief redeneren	76
Afdeling 1. Omschrijving	76
Afdeling 2. Het (beperkte) nut van inductieve redeneringen	79
Afdeling 3. Inductie en het onderscheid tussen mededelende en dispositieve handelingen	81
Hoofdstuk 3. Abductief redeneren	82
Hoofdstuk 4. Verhouding tussen deductief, inductief en abductief redeneren	89
Titel IV. Geldig en correct deductief redeneren	91
Hoofdstuk 1. Logica, en haar drie voornaamste soorten	91
Afdeling 1. Logica in het algemeen	91
Afdeling 2. Propositielogica	93
Afdeling 3. Predicatenlogica	93
Afdeling 4. Modale logica	96
Hoofdstuk 2. Modus ponens en modus tollens	100
Hoofdstuk 3. Twee diepgewortelde redeneerfouten	101
Hoofdstuk 4. Beperkingen van geldig redeneren	103
Hoofdstuk 5. Het welwillendheidsprincipe toegepast	106
Titel V. Structurele redeneerfouten	108
Hoofdstuk 1. Enkele kernbegrippen	108
Hoofdstuk 2. Enkele structurele redeneerfouten	110
Afdeling 1. Verankering	110
Afdeling 2. Framing effect	111
Afdeling 3. Bevestigingsbias (in de ruime zin)	112
Onderafdeling 1. Bevestigingsbias	112
Onderafdeling 2. Opvattingspersistentie	113
Onderafdeling 3. Just world belief	115
Onderafdeling 4. Geldigheid en geloofwaardigheid	116
Afdeling 4. Post (of cum) hoc, ergo propter hoc	118
Afdeling 5. Hindsight bias	120
Afdeling 6. Beschikbaarheidsheuristiek	120
Afdeling 7. Affectheuristiek	122
Afdeling 8. Representativiteitsheuristiek	122
Onderafdeling 1. Toepassing: regressie naar de mediaan	125
Onderafdeling 2. Toepassing: de drogreden van de gokker	126

Onderafdeling 3. Toepassing: de drogreden van de aanklager	127
Hoofdstuk 3. Waarom maken we structurele redeneerfouten?	134
DEEL II. ARGUMENTEREN	137
Inleiding: van geldig redeneren naar deugdelijk argumenteren	137
Titel I. Begripsomschrijving	139
Hoofdstuk 1. Het begrip ‘argumenteren’	139
Afdeling 1. Vier kenmerken	139
Afdeling 2. Normatieve oefening	142
Hoofdstuk 2. De rol van voorwaardelijke uitspraken in argumentaties	143
Hoofdstuk 3. Argumenteren als communicatieve handeling	147
Afdeling 1. Communiceren: over samen-, mee- en tegenwerken	147
Afdeling 2. De context waarin argumentaties en betogen plaatsvinden	150
Onderafdeling 1. Discursieve context	151
Onderafdeling 2. Situationele context	156
Titel II. Opbouw van argumentaties	158
Hoofdstuk 1. Het betoog	158
Afdeling 1. Enkele begrippen en hun geschiedenis	159
Afdeling 2. Traditionele inhoud van de retorica	161
Onderafdeling 1. Inventio	161
Onderafdeling 2. Dispositio	163
§1. Exordium	163
§2. Narratio	164
§3. Propositio	164
§4. Partitio	165
§5. Argumentatio	167
§6. Digressio	168
§7. Peroratio	168
Onderafdeling 3. Elocutio	169
Onderafdeling 4. Memoria	171
Onderafdeling 5. Pronuntiatio	172
Hoofdstuk 2. Enkele concrete regels	172
Afdeling 1. Ontvouw je ideeën in een natuurlijke volgorde	173
Afdeling 2. Vertrek van betrouwbare premissen	174
Afdeling 3. Wees concreet en beknopt	176

Afdeling 4.	Bouw op inhoud, niet op kleur	177
Afdeling 5.	Gebruik consistente begrippen	179
Titel III.	Deugdelijk argumenteren	180
Hoofdstuk 1.	Wat is deugdelijk argumenteren?	181
Afdeling 1.	Typologische benadering	182
Afdeling 2.	Praktische benadering	184
Afdeling 3.	Normatieve benadering	186
Hoofdstuk 2.	Drie voorwaarden	186
Hoofdstuk 3.	Tien regels voor een productief verloop	187
Afdeling 1.	Vrijheidsregel	187
Afdeling 2.	Bewijslastregel	188
Afdeling 3.	Standpuntregel	189
Afdeling 4.	Relevantieregel	190
Afdeling 5.	Verzwegenpremisseregels	191
Afdeling 6.	Uitgangspuntregel	191
Afdeling 7.	Geldigheidsregel	192
Afdeling 8.	Argumentatieschemaregel	192
Afdeling 9.	Afsluitingsregel	193
Afdeling 10.	Helderheidsregel	193
Titel IV.	Argumentatieschema's	194
Hoofdstuk 1.	Argumenten op basis van bijzondere geplaatstheid	195
Hoofdstuk 2.	Argumenten op basis van (inhoudelijke) deskundigheid	196
Hoofdstuk 3.	Argumenten op basis van de persoon	199
Afdeling 1.	Beledigende variant	200
Afdeling 2.	Omstandigheidsvariant	200
Afdeling 3.	Inconsistentievariant	203
Afdeling 4.	Onbekwaamheidsvariant	205
Hoofdstuk 4.	Argumenten op basis van gedeelde overtuiging	206
Hoofdstuk 5.	Argumenten op basis van gevolgen	208
Afdeling 1.	Algemeen	208
Afdeling 2.	Hellend vlak	209
Afdeling 3.	Argument ad baculum	211
Afdeling 4.	Argument ad absurdum	212
Hoofdstuk 6.	Argumenten op basis van regelmaat	214
Hoofdstuk 7.	Argumenten op basis van gelijkenis	216
Hoofdstuk 8.	Argumenten op basis van verschil	221
Hoofdstuk 9.	Argumenten op basis van vertrouwen	224

Hoofdstuk 10. Argumenten op basis van regels	226
Afdeling 1. Gedragsregels	226
Afdeling 2. Waarderingsregels	227
Afdeling 3. Betekenisregels	227
Hoofdstuk 11. Argumenten op basis van testresultaten	231
Hoofdstuk 12. Argumenten op basis van gebrek aan informatie	231
Voorbeeldvraag argumentatieschema's	234
Titel V. Enkele argumenten die vaak onterecht overtuigen: 'drogredenen'	235
Hoofdstuk 1. Bevestigende drogredenen	237
Afdeling 1. Drogredenen die betrekking hebben op een inferentieschema	237
Onderafdeling 1. Deductieve drogredenen	237
§1. Compositie	237
§2. Divisie	238
§3. Foutieve disjunctie	239
§4. Vals dilemma	239
§5. Vals compromis	240
§6. Non sequitur	241
Onderafdeling 2. Inductieve en abductieve drogredenen	242
§1. Overhaaste veralgemening	242
§2. Jumping to conclusions	244
Onderafdeling 3. Restcategorie: metalogische drogredenen	245
§1. Dicto simpliciter	245
§2. Cirkelredenering	245
§3. Impertinente argumenten	247
§4. Triviale argumenten	247
Afdeling 2. Drogredenen die betrekking hebben op de informatiebron	248
Afdeling 3. Drogredenen die betrekking hebben op de betekenis	249
Hoofdstuk 2. Weerleggende drogredenen	250
Afdeling 1. Ad lapidem	250
Afdeling 2. Vergiftigen van de bron	251
Afdeling 3. Overhaast tegenvoorbeeld	252
Hoofdstuk 3. Ontwijkende drogredenen	252
Afdeling 1. Verschuiving van het onderwerp: shifting ground	253
Afdeling 2. Verschuiving van de aandacht: rode haring	253
Afdeling 3. Meervoudige en complexe vragen	255
Afdeling 4. Relativisme	256
Overzichtsschema	257

Afsluitende oefeningen bij Deel II (zonder antwoordsleutel)	258
DEEL III. JURIDISCH ARGUMENTEREN	261
Inleiding: van argumenteren naar juridisch argumenteren	261
Titel I. Begripsomschrijving	263
Titel II. Juridische betogen (in het Belgische recht)	267
Hoofdstuk 1. Het betoog van de partijen	269
Hoofdstuk 2. Het betoog van de rechter	273
Hoofdstuk 3. Overtuigen en bewijzen: feiten in het recht	281
Afdeling 1. Het bewijs van de feiten	281
Onderafdeling 1. Basisbegrippen	281
Onderafdeling 2. Feitenfiltering: bewijzen gaat over meer dan waarheidsvinding alleen	285
Afdeling 2. De relevantie van de feiten	289
Titel III. Twee visies op de bronnen van het recht	293
Hoofdstuk 1. Proloog: 18de-eeuwse problemen	293
Hoofdstuk 2. De bronnen van het recht als piramide	296
Hoofdstuk 3. De opgang van de bronnen van het recht als netwerk	305
Titel IV. Juridische argumentatieschema's	319
Vooraf: van interpreteren naar argumenteren	320
Hoofdstuk 1. Juridische argumenten op basis van gezag	325
Afdeling 1. Drie facetten van gezag	325
Onderafdeling 1. Traditie	325
Onderafdeling 2. Natuur	326
Onderafdeling 3. Deskundigheid	327
Afdeling 2. Onderliggende waarden	329
Hoofdstuk 2. Juridische argumenten op basis van regels	330
Afdeling 1. Betekenisregels	330
Onderafdeling 1. Twee facetten van betekenisregels	330
§1. Gebruikelijke betekenis	330
§2. Technische betekenis	332
Onderafdeling 2. Nut en beperkingen	332
Afdeling 2. Rechtsregels	333

Afdeling 3. Onderliggende waarden	334
Hoofdstuk 3. Juridische argumenten op basis van systematische overwegingen	335
Afdeling 1. Contextuele harmonisatie	336
Afdeling 2. Conceptuele consistentie	337
Afdeling 3. Systematische consistentie	338
Onderafdeling 1. Juridische argumenten op basis van gelijkenis	338
Onderafdeling 2. Juridische argumenten op basis van verschil	341
Afdeling 4. Coherentie van het systeem	344
Afdeling 5. Zuinigheid van het systeem	347
Afdeling 6. Onderliggende waarden	347
Hoofdstuk 4. Juridische argumenten op basis van doelstellingen	347
Hoofdstuk 5. Juridische argumenten op basis van waarden	350
Hoofdstuk 6. Juridische argumenten op basis van gevolgen	351
Afdeling 1. Dambreukargument	351
Afdeling 2. Absurditeitsbestrijdend argument	352
Afdeling 3. Onderliggende waarden	354
Hoofdstuk 7. Juridische argumenten op basis van intentie	354
Hoofdstuk 8. Juridische argumenten op basis van testresultaten	356
Hoofdstuk 9. Onderlinge verhouding	358
 Afsluitende oefeningen bij Deel III (met en zonder antwoordsleutel)	 360
 BIBLIOGRAFIE	 363